

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ І ТУРИЗМУ УКРАЇНИ

Державний методичний центр навчальних закладів
культури і мистецтв

ОРКЕСТРОВИЙ КЛАС ТА ДИРИГЕНТСЬКА ПРАКТИКА

Програма
для вищих навчальних закладів культури і мистецтв
I-II рівнів акредитації

Спеціальність “Народна художня творчість”
Спеціалізація “Народне інструментальне мистецтво”

Київ – 2005

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ І ТУРИЗМУ УКРАЇНИ

Державний методичний центр навчальних закладів
культури і мистецтв

ОРКЕСТРОВИЙ КЛАС ТА ДИРИГЕНТСЬКА ПРАКТИКА

Програма
для вищих навчальних закладів культури і мистецтв
I–II рівнів акредитації

Спеціальність “Народна художня творчість”
Спеціалізація “Народне інструментальне мистецтво”

2005

Видання здійснено на замовлення Державного методичного центру навчальних закладів культури і мистецтв України

ОРКЕСТРОВИЙ КЛАС ТА ДИРИГЕНТСЬКА ПРАКТИКА
Програма для вищих навчальних закладів культури і мистецтв I–II рівнів акредитації, – Вінниця: НОВА КНИГА, 2005. – 20 с.

Укладач: **В. В. Цибенко** – викладач-методист Харківського училища культури

Рецензенти: **В. І. Курисько** – доцент кафедри народних інструментів Харківської державної академії культури, заслужений діяч культури України
О. Й. Волковой – ст. викладач кафедри народних інструментів Харківської державної академії культури

Відповідальний за випуск: **Т. Ф. Стронько**

Редактор: **Є. Д. Колесник**

Підписано до друку 02.12.05 р. Гарнітура Times
Формат 60×84_{1/16}. Папір офсетний. Друк офсетний.
Обл.-вид. арк. 1,25. Наклад 900 прим.

Видавництво «Нова Книга» м. Вінниця, вул. Стеценка, 46/85
Свідоцтво про внесення до державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції ДК №103 від 30.06.2000 р.
Тел. (0432)52-34-80, 52-34-82 Факс 52-34-81
E-mail: newbook1@vinnitsa.com
www.novaknyha.com.ua

© Державний методичний центр навчальних закладів культури і мистецтв України, 2005

Пояснювальна записка

Навчання та виховання керівників аматорських оркестрів (ансамблів) українських народних інструментів в умовах училищ культури передбачає наявність системи з навчальних предметів, які формують особистість майбутнього лідера самодіяльного оркестру народних інструментів. Курс (оркестровий клас) – основна дисципліна спеціалізації. Заняття в оркестровому класі збагачують музичний світогляд студентів, формують художній смак, розвивають різновиди музичного слуху та музичну пам'ять. У процесі навчання учні набувають навички ансамблевого виконавства, опановують методику роботи з оркестром.

Мета навчального курсу:

Дати студентам необхідну систему знань, вмінь та навичок, організаційної, навчально-виховної та творчої роботи з аматорським колективом, а також відповідний ансамблевий та оркестровий репертуар.

На заняттях з оркестрового класу вирішуються конкретні навчальні завдання навчання студентів та формування таких якостей особистості, як:

- відповідальне творче ставлення до справи колективного музикування;
- настроювання інструментів оркестру;
- розвиток читання нот “з аркуша”;
- практична репетиційна робота в оркестрі як виконавця і диригента та її різновиди;
- оволодіння та втілення на практиці основних принципів оркестрового виконавства;
- накопичення досвіду концертних виступів;
- формування виконавської культури на основі вивчення різноманітного оркестрового репертуару.

Організаційно-методичні вказівки

Викладання курсу “Оркестровий клас” доручається досвідченому викладачеві, який володіє сучасною методикою організації практичних занять та творчого процесу в студентському оркестровому колективі. Навчально-виховна робота в оркестровому класі здійснюється паралельно з заняттями по предметах: “вивчення оркестрового інструмен-

та”, “інструментознавство та інструментовка”, “спеціальний музичний інструмент”, “диригування (з читанням оркестрових партитур)”. Викладачеві з оркестрового класу бажано підтримувати постійну творчу взаємодію з викладачами перерахованих вище предметів з метою підвищення якості виконання учнями оркестрових партій та своєчасної підготовки їх до диригентської практики.

Організаційна робота по предмету “оркестровий клас” починається у першому семестрі (перший тиждень) із призначення учнів-виконавців на відповідні інструменти оркестру. Згідно з сучасним планом набору студентів (освіта 9 класів) навчальна група може мати мінімальну кількість студентів 15–17 чоловік. Відповідно до зазначеної кількості виконавців оркестр українських народних інструментів формується у такому складі:

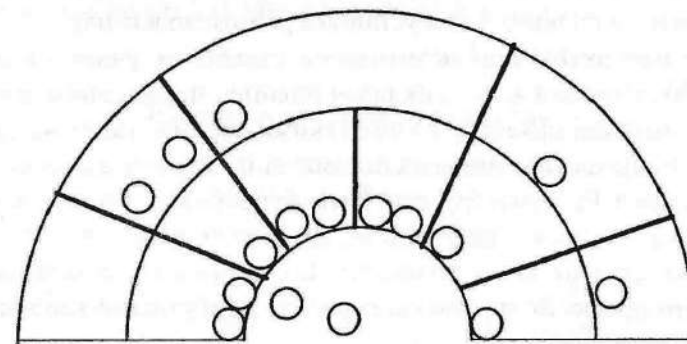
№ п/п	Назва інструмента	Кількість студентів-виконавців	Примітки
1	2	3	4
1.	Кобза-прима I (домра, скрипка)	3	За сумісництвом передбачається квартет сопілок
2.	Кобза-прима II – // –	2	
3.	Кобза-тенор I (домра-тенор 4-стр.)	2	
4.	Кобза-тенор II – // –	1	
5.	Кобза 6-стр. (гітара 6-стр.)	1	
6.	Кобза-контрабас (домра-контрабас)	1	
7.	Баян I	1	
8.	Баян II	1	
9.	Баян бас	1	
10.	Кобза-бас (домра-бас)	1	
11.	Бандура	1	
12.	Цимбали, ударні інструменти	2	

Примітка: викладачеві надається право формувати склад оркестру на основі струнно-смичкової групи.

Після остаточного розподілу учнів на інструменти викладач оркестрового класу узгоджує з завідуючим відділом народних інструментів питання аналогічної роботи по спеціальному інструменту (Кобзи-прими I, II. Баяни, цимбали) та вивченню оркестрового інструмента згідно з призначеннями студентів в оркестрі.

З метою активізації роботи учнів на інструментах оркестру доцільно у I декаді грудня (1 сем.) провести звіт учнів за результатом навчання гри на згаданих вище інструментах. Звіт проводиться за відповідною системою: кожен студент грає на оркестровому інструменті в аудиторії при наявності повного складу майбутнього учнівського оркестру. Подібна методика демонструє як позитивні, так і негативні сторони роботи учнів, спонукає їх до високої культури звукоутворення на музичних інструментах оркестру.

Типова схема розташування студентів-виконавців в оркестрі українських народних інструментів

Примітка: наведена вище схема не є обов’язковою. Викладачеві з оркестрового класу надається право самостійно вирішувати питання розташування виконавців в оркестрі.

На першому занятті викладачеві доцільно коротко викласти історію виникнення та розвитку українського інструментарію та оркестрового мистецтва з метою формування у молоді патріотичного ставлення

до героїчного минулого свого народу, вирішення практичних питань відродження української культури. Викладач звертає особливу увагу на фактологічний матеріал з історії культурного світогляду українського народу. Доцільно також викласти напрямки розвитку української народно-інструментальної музики у Канаді, США, Австралії. Бажано на першому знятті з оркестрового класу вибрати серед учнів актив майбутнього оркестру. На наступних заняттях викладач звертає увагу студентів на правильну постановку виконавського апарату, на формування у них прагнення досягти активного звуковидобування, високої якості звукоутворення, чого у свою чергу можливо досягти за допомогою колективних унісонних вправ. Доцільно опрацювати технічний матеріал одночасно з вивченням спеціально підібраних фрагментів українських народних мелодій з метою перевірки технічних можливостей учнів на основі зразків художнього музичного матеріалу. Розвиток навичок ансамблевого виконавства, формування оркестрового мислення повинні ґрунтуватися на підвищенні виконавського рівня кожного учня, вивченні студентами окремих фрагментів оркестрових партій напам'ять. Це є однією з основних умов успішної роботи колективу.

З метою активізації позитивного ставлення учнів до занять по курсу "Оркестровий клас" викладач повинен передбачити можливість творчої співпраці оркестру з учнівськими хорами, танцювальними колективами, професійними вокалістами та інструменталістами.

Бажано з IV семестру створити курсовому оркестру умови для концертних виступів з програмою, яка має відповідати особливостям підготовки студентського колективу. Концерт-звіт – дієвий засіб виховання суто професійних рис особистості майбутнього керівника оркестрового колективу.

Викладачеві з оркестрового класу бажано у сьомому семестрі узгодити:

- а) з викладачами по оркестровому диригуванню – твори, які плануються для учнів на Державний іспит;
- б) з викладачем по учебній спеціальній практиці – можливість виконання учнівських інструментовок на заняттях з УСП.

Формування учбово-концертного репертуару з оркестрового класу

1. Репертуар для учбового оркестру складається виключно з урахуванням можливостей даного учбового колективу.
2. Репертуар з оркестрового класу повинен забезпечити систему підвищення професійної майстерності студентського колективу, сприяти формуванню високих естетичних критеріїв у розумінні творів музичного мистецтва.
3. На заняттях з оркестрового класу учні повинні знайомитися з наявною оркестровою літературою:
 - твори композиторів XVIII–XIX століття (Німеччина, Італія, Франція та інші);
 - твори українських, російських композиторів XVIII–XIX ст.;
 - твори сучасних композиторів-класиків та твори українських композиторів;
 - обробки та інструментовку українських народних пісень для солістів, українського народного хору та оркестру;
 - оригінальні твори для оркестру українських народних інструментів.

Розрахунок годин у семестрах

Навчальні семестри	Кількість тижнів у семестрі	Кількість годин на тиждень	Кількість годин у семестрі
I	18	2	36
II	20	2	40
Факультатив			76
III	17	6	102
IV	20	6	120
V	17	6	102
VI	20	6	120
VII	17	8	136
VIII	13	8	104
Оркестровий клас			684

Зміст роботи	Примітки	
Вступне заняття		
1. Історія виникнення та розвитку українського народно-інструментарію та оркестрового мистецтва. Мета та завдання навчального курсу. Форми та способи роботи з предмету “Оркестровий клас”. Місце та значення предмета у системі підготовки народних аматорських оркестрів українських народних інструментів.	Згідно з наведеною вище схемою	
Початкові заняття		
2. Розташування учнів-виконавців в оркестрі українських народних інструментів. Остаточний розподіл учнів на оркестрові інструменти.		
3. Постановка виконавського апарату учнів та постійний контроль за ним.		
4. Стрій оркестру, практичне настроювання струнних інструментів.		
5. Основні прийоми звуковидобування на оркестрових інструментах, чистота їх настроювання окремими учнями, оркестровими групами та оркестром.		
6. Якість звуку та фразоутворення. Фактори, які впливають на чистоту фразоутворення (стан музичних інструментів, якість медіаторів, постановка виконавського апарату).		
7. Опрацювання простих колективних одноголосих вправ. Робота над творами простої форми та фактури викладу. Формування вміння слухати та чути оркестр.		
8. Аплікатура та її значення у процесі роботи над оркестровими партіями.		
Рекомендований репертуарний план		
1. Колективні одноголосні вправи.	Згідно з наведеною вище схемою	
2. Укр. н. п. “Ой у полі, ой у полі”.		
3. Італ. н. п. “Санта Лючія”, обр. Ю.Шишакова.		
4. Л. Бетховен. Екосез.		
5. П. Чайковський. “Солодка мрія”.		

Вимоги до контрольного уроку	
1.	Виконати твори вивчені за семестр
2.	Здати викладачеві вправи та партії
3.	Подати конспект вступного заняття

II курс, III семестр – 102 години (17 тижнів по 6 год)

Зміст роботи	Примітки	
1. Стрій оркестру та його вдосконалення.	Викладач дає тезисно принципи запису оркестрових партій	
2. Продовження роботи над якістю звуку та фразоутворення в оркестрі		
3. Вироблення вміння розрізняти в звучанні оркестру: мелодію, гармонічну педаль, гармонічну фігурацію та бас.		
4. Диригентський жест та його значення у процесі оркестрового музикування. (Викладач демонструє та коментує різновиди диригентського жесту).		
5. Структура запису оркестрових партій позначення темпу, штрихів та динаміки. Авторський задум та його значення.		
6. Опрацювання музичних творів простої форми та фактури викладу.		
7. Формування навичок читання нот “з аркуша”.		
Семестрові вимоги:		
1. Здати викладачеві оркестрові партії.		
2. Виконати у концертному плані 4–6 творів.		
Рекомендований репертуарний план		
1. Укр. народна пісня “Іхав козак за Дунай”, обр. Подельского.	Викладач дає тезисно принципи запису оркестрових партій	
2. Укр. н. п. “Як кум до куми залицявся”, обр. Ю. Шишакова.		
3. Слова Т. Г. Шевченка муз. Гладкого “Зоре моя вечірняя”, обр. та інструментовка В. Цибенка.		
4. Г. Форе. “Пробудження”.		
5. С. Гулак-Артемівський. “Вступ до опери “Запорожець за Дунаєм”.		

II курс, IV семестр – 120 годин, 20 тижнів по 6 год.

Зміст роботи	Примітки
1. Залежність строю оркестру від стану музичних інструментів (струни, підставки для струн, стан верхньої деки інструмента).	Викладач демонструє зміну динаміки в диригентських жестах
2. Залежність якості звуку в оркестрі від фізичного стану виконавського апарату учнів. Оптимальний режим гри на струнних інструментах у різних темпах та динаміці.	
3. Вироблення навичок початку та закінчення гри в оркестрових групах та оркестрі.	
4. Подальший розвиток слухового сприйняття окремих функцій оркестрової фактури. Динаміка звучання груп оркестру та всього ансамблю. Способи досягнення кресендо та димінуендо в оркестрі.	
5. Удосконалення навичок читання нот з листа	
6. Повторення вивчених творів.	
Семестрові вимоги	
1. Продемонструвати викладачеві знання оркестрових партій.	
2. Виконати 7–9 творів відповідної складності.	
Рекомендований репертуарний план	
1. Укр. н. п. “Ой ходила бережечком”, інстр. В. Цибенка.	Для солістів, хору, оркестру
2. Е. Гріг. “Пісня Сольвейг” з музики до драми Г. Ібсена “Пер Гюнт”.	
3. А. Хачатурян. Андантіно.	
4. Ф. Шопен. Прелюдія.	
5. В. А. Моцарт. Менует з “Маленької нічної серенади”.	
6. М. Різоль. “Верховино”.	
7. М. Лисенко. “Віють вітри”, арія з опери “Наталка Полтавка”.	
8. П. Майборода “Елегія”.	

III курс, V семестр – 102 годин (17 тижнів по 6 год).

Зміст роботи	Примітки
1. Вдосконалення навичок гри в ансамблі. Темп, динаміка та ритм як основні риси ансамблевого виконавства	
2. Вдосконалення слухового контролю елементів оркестрового звучання. Вироблення навичок слухати та аналізувати звучання декількох оркестрових партій, які подають різноманітні функції оркестрової фактури (мелодія, контрапункт, бас, гармонічна фігурація, гармонічна педаль).	
3. Загальнооркестрове звучання. Фактори глибини та безмежності засобів музичної виразності в оркестровому виконанні (виклад мелодії, контрапункта, підголосків та ін.)	
4. Передумови забезпечення зорового та психологічного контакту: учень – викладач – диригент.	
5. Подальший розвиток навичок читання нот “з аркуша”.	
6. Повторення вивчених творів.	
Семестрові вимоги	
1. Продемонструвати викладачеві знання оркестрових партій.	
2. Виконати у концертному варіанті 7–9 творів (два з них – супровід соліста або хору).	
Рекомендований репертуарний план	
1. Лисенко М. Вступ до другої дії опери “Наталка Полтавка”.	
2. Лисенко М. Арія Наталки з опери “Наталка Полтавка”.	
3. Шуберт Ф. “Вечірня серенада”.	
4. Дога Є. Вальс з кінофільму “Мій ласкавий та ніжний звір”.	
5. Слова Т. Шевченка, мелодія Крижанівського “Рече та стогне Дніпр широкий”, інструментовка В. Цибенка.	
6. Шуман Р. Марш	

III курс, VI семестр – 120 годин (20 тижнів по 6 год).

Зміст роботи	Примітки
1. Опрацювання творів складних музичних форм та урізноманітненої фактури звучання.	
Подальше вдосконалення звучання ансамблю. Штрихи та їх практична реалізація у зв'язку з задумом автора	
3. Різновиди супроводу в оркестровій практиці та їх значення для створення бездоганного ритміко-гармонічного фону для звучання українського оркестру. Прискорення та уповільнення темпу.	
4. Виконання оркестром раптової зміни динаміки.	
5. Аналіз загального оркестрового звучання та визначення функцій оркестрової фактури у відповідних оркестрових партіях.	
6. Художній образ твору, вплив на його формування оркестрового туше, тембрів та регістрів звучання оркестрових груп.	
7. Удосконалення навичок розуміння диригентського жесту.	
8. Удосконалення навичок читання нот “з аркуша”.	
9. Повторення вивчених творів.	
Семестрові вимоги	
1. Продемонструвати викладачеві знання оркестрових партій (важливі для оркестру фрагменти – напам’ять).	
2. Виконати у концертному варіанті 6–7 творів складних музичних форм (2–4 з них – супровід солістам або хору).	
Рекомендований репертуарний план	
1. Лапченко. Сюїта на тему українських народних пісень.	Для хору, солістів, оркестру
2. А. Хачатурян. Варіації Нуне з балету “Гаяне”.	
3. Марш “Запорізьких козаків”, обробка та інструментовка В. Цибенка	
4. Укр. н. п. “Ой, устану ранесенько”, обробка та інструментовка В. Цибенка.	
5. Гранозіо. “Іспанська гітара”.	
6. Ревуцький Л. “Прелюдія”.	

IV курс, VII семестр – 136 годин (17 тижнів по 8 год).

Зміст роботи	Примітки
1. Авторський задум та засоби втілення його в оркестровому звучанні (темп, динаміка, характер звуку)	
2. Співвідношення тембрів, регістрів та динаміки у загальнооркестровому звучанні.	
3. Підголоски та їх роль як елементів багатоголосого оркестрового звучання.	
4. Вирівнювання звучання оркестру. Однорідність та відмінність динаміки різних оркестрових груп у залежності від жанру та характеру твору.	
5. Повторення вивчених творів.	
Семестрові вимоги	
1. Продемонструвати знання оркестрових партій.	по 0,5 год на студента
2. Забезпечити виконання у концертному варіанті по одному твору для студента на екзамені з оркестрового диригування	
3. Виконати у концертному варіанті 6 творів.	
Рекомендований репертуарний план	
1. Слова І. Бердника, муз. І. Зажитька. “У нас на Україні”, обробка та інструментовка В. Цибенка	
2. Я. Сібеліус. “Журливий вальс”.	
3. Укр. нар. пісня “Тече вода в синє море”, обробка Б. Лятошинського, інструментовка Н. Плаксюка.	
4. Мантулев “Карпатський етюд”.	

IV курс, VIII семестр – 104 годин (13 тижнів по 8 год).

Зміст роботи	Примітки
1. Поєднання сприйняття та аналізу засобів музичної виразності ансамблю з корегуванням звучання окремих інструментів, груп або всього оркестру.	Накінцевому етапі роботи над твором
2. Бас як фундамент оркестрового звучання, значення басових голосів у практиці оркестрового виконавства.	
3. Оркестрова поліфонія та її значення у збагаченні палітри ансамблевого звучання.	На прикладі у.н.п. “Ой, чого ти дубе” обр. Васильченка
4. Опрацювання програми державного екзамену з оркестрового диригування.	
5. Перед початком семестру викладач з оркестрового класу корегує з викладачами по диригуванню програму, яка планується на державний екзамен.	
Семестрові вимоги.	
1. Подати викладачеві нотний матеріал.	
2. Продемонструвати знання оркестрових партій (важливі для оркестру фрагменти – напам’ять).	
3. Підготувати концертну програму до державного екзамену з оркестрового диригування.	
4. Підсумкова оцінка з оркестрового класу формується на основі оцінки роботи студента за минулі семестри.	
Рекомендований репертуарний план	
1. Укр. н. п. “Ой чого ти, дубе”, обробка Васильченка.	
2. П. Чайковський. Сцена з балету “Лебедине озеро”.	
3. А. Хачатурян. “Танок з шаблями” з балету “Гаяне”.	
4. Е. Гріг. “Ранок” з музики до драми Г. Ібсена “Пер Гюнт”.	

Рекомендований репертуар для оркестру українських народних інструментів

Викладач з оркестрового класу повинен врахувати обставину із вкрай обмеженою кількістю творів для оркестрів українських народних інструментів, виходячи з такого стану шляхом незначного перекладу партитури оригіналу для українського оркестру.

1. П’єси для оркестру народних інструментів. Київ: Музична Україна, 1981.
 - Б. Лятошинський. “Тече вода в синє море”, інстр. Н. Плаксюка;
 - Л.Ревуцький. “Прелюдія”, інстр. О. Геронтовича;
 - К. Мясков. Скерцо, інстр. М. Колодочки;
 - А. Онуфрієнко. “Награвання”.
2. В. Гуцал. “Грає оркестр українських інструментів”, Київ: Мистецтво, 1978.
 - В. Гуцал. “Веснянка”;
 - Є. Адамович. “Запорозький марш”, обр. В.Гуцала;
 - Т. Реметило. “Гуцульські наспіви”.
3. “Курс гри в оркестрі народних інструментів”. Частина 1. Упорядник В. Лапченко. Київ: Муз. Україна, 1975.
 - “Пісня лисички”, обр. В.Лапченко;
 - Укр. н. п. “Ой, лопнув обруч” обр. В.Лапченко;
 - Укр. н. п. “Стоїть гора високая” обр. В.Лапченко;
 - “Український народний танець”, обр. В.Лапченка;
 - Чеська нар. пісня “Зозулька”, обр. В.Лапченко;
 - Укр. н. п. “Я коза ярая” обр. Л.Ревуцького;
 - Укр. н. п. “Іди, дощику”, обр. Л.Ревуцького, інстр. А. Потоцької;
 - Укр. н. п. “Поють півні”, обр. М.Леонтовича, інстр. В. Лапченка;
 - “Українська танцювальна”, обр. В. Лапченка;
 - М. Дремлюга “Народний танець”, обр. В. Лапченка;
 - В. А. Моцарт. “Рондо”, інстр. А. Потоцької;
 - В. Лапченко. “Сюїта на теми українських народних пісень”.
4. В. Лапченко. “Курс гри в оркестрі народних інструментів”. Київ: Музична Україна, 1977.

- М. Мусоргський. “Топак” з опери “Сорочинський ярмарок”;
 - А. Дворжак. “Слов’янський танок № 2”, інстр. О. Потоцької;
 - Д. Шостакович. “Прелюдія і fuga” ре мажор, інстр. О. Потоцької;
5. Класичні твори для оркестру народних інструментів. – Київ: Музична Україна, 1952.
 6. Кравцов Т., Міхеліс В. Сім українських народних пісень в обробці для оркестру народних інструментів. – Київ: Музична Україна, 1972.
 7. Лапченко В. Методика початкового навчання гри в оркестрі народних інструментів. – Київ: Музична Україна, 1985.
 8. Музичні вечори. – Київ: Музична Україна, 1980. Вип. 6.
 9. Музичні вечори. – Київ: Музична Україна, 1979. Вип. 6.
 10. На дозвіллі. – Київ: Музична Україна, 1979.
 - Корецький М. “Біля вогнища іскристого”;
 - Мясков К. “Світанок” з “Дитячої сюїти”, інстр. В. Старикова;
 - Бетховен Л. Марш з музики до п’єси “Афінські руїни”, інструментовка Г. Лебединського;
 - Й. Гайдн. Дитяча симфонія, ч. 3, інстр. В. Лапченка.
 11. Пшеничний Д. Популярні п’єси для оркестру народних Інструментів. – Київ: Мистецтво, 1955.
 12. П’єси для оркестру народних Інструментів. Упорядник Л. Дrajниця. – Київ: Музична Україна, 1982.
 13. П’єси для оркестру народних Інструментів. Упорядник Л. Дrajниця. – Київ: Музична Україна, 1983.
 14. П’єси для оркестру народних інструментів, упорядник М. Лисенко. – Київ: Музична Україна, 1972.
 15. П’єси для оркестру народних інструментів, упорядник В. Карамішев. – Київ: Музична Україна, 1973.
 16. П’єси для оркестру народних інструментів. Упорядник А. Онуфрієнко. – Київ: Музична Україна, 1974.
 17. П’єси для оркестру народних інструментів, упорядник А. Онуфрієнко. – Київ: Музична Україна, 1976.
 18. П’єси для оркестру народних інструментів. – Київ: Муз. Україна, 1975.
 - Стеценко К. “Вечірня пісня”, інстр. І. Савіних;
 - Подгорний В. “Перепілонька”, інстр. І. Савіних;
 - Мантулев С. Карпатський етюд;

- Щедрін Р. Гумореска, інстр. Савіних І.
19. П’єси для оркестру народних інструментів. – Київ: Музична Україна, 1964.
 - Кирейко В. “В парку вічної слави”;
 - Яковчук С. “Веснянки”;
 - Шумейко В. “Коломийки”;
 - Гуцал В. “Танцювальні награвання”.
 20. П’єси українських композиторів для оркестру народних інструментів. Упорядкування та оркестровка Пономаренка А. – Київ: Мистецтво, 1966.
 - Скорик. “Варіації на народні теми”;
 - Гомоляка В. “Гагілка”;
 - Онуфрієнко В. “Хороводи”;
 - Бокадоров Д. Фантазія на тему білоруської народної пісні “Перепілонька”.
 21. Хрестоматія з диригування оркестром народних інструментів. Упор. А. Онуфрієнко. Ч.2. – Київ: Музична Україна, 1969.

II. Окремі твори для оркестру українських народних інструментів

1. Гайденко А.П. “Українські майоліки”. – Київ: Музична Україна, 1987.
2. Глушков. “Український танок”. – Київ: Держвидав України, 1961.
3. “Заповіт”, інстр. Шевченко В. – Харків: Держвидав України, 1939.
4. Лисенко М. В. Антракт до п’ятої дії опери “Тарас Бульба”, інстр. В. Комаренка. – Держвидав України, 1935.
5. Михайленко Г. Дві пісні сходу. – Держвидав України, 1929.
6. Нахабін В. Н. “Марш” із балету “Весняна казка”. – Київ: Мистецтво, 1965.
7. “Пісні західної України”, гармонізація Ревуцького Л., оркестровка Богданова. – Харків: Держвидав України, 1930.
8. Поляков П. А. Фантазія на народні теми для оркестру народних інструментів. Редакція Чайкіна М. – Київ: Муз. Україна, 1977.
9. У.н.п. “Глибокий колодязю”, “Про козака Байду”, інстр. М. Лисенка. – Держвидав України, 1929.

Збірники

1. Вечорниці. – К.: Музична Україна, 1973.
 - У. н. п. “Ой, у лузі та ще й при березі”, обр. М. Різоль, інстр. В. Онуфрієнка;
 - Завадомий. “Шумка”, інстр. В. Онуфрієнка;
 - Чуркін. “Полька-жарт”, інстр. Е. Мантулева.
2. Вечорниці. – Київ: Музична Україна, 1970. Вип. 4
3. Вечорниці. – Київ: Музична Україна, 1971. Вип. 6.
4. Вечорниці. – Київ: Музична Україна, 1972. Вип. 6.
5. Вечорниці. – Київ: Музична Україна, 1974. Вип. 6.
6. Вечорниці. – Київ: Музична Україна, 1975. Вип. 6.
7. Вечорниці. – Київ: Музична Україна, 1976. Вип. 6.
8. Грає оркестр народних інструментів, упор. Т. О. Білоненко. – Київ: Музична Україна, 1990.
9. Збірник популярних п'єс та пісень для оркестру народних інструментів, упор. М. Хіврич. – Київ: Мистецтво, 1949.
10. Збірник популярних п'єс та пісень для оркестру народних інструментів, упорядник М. Хіврич. – Київ: Мистецтво, 1951.
11. Іжакевич М.І. Збірник творів оркестру народних інструментів. Київ: Музична Україна, 1967.
12. Класичні твори для оркестру народних інструментів. – Київ: Музична Україна, 1952.
13. Кравцов Т. Т., Міхеліс В. Сім українських народних пісень в супроводі оркестру народних інструментів. – Київ: Музична Україна, 1972.
14. Лапченко В. Курс гри в оркестрі народних інструментів. – Київ: Музична Україна, 1977.
 - Мусоргський М. Гопак з опери “Сорочинський ярмарок”.
 - Дворжак А. “Слов'янський танок № 2”, інстр. О.Потоцької;
 - Шостакович Д. Прелюдія і fuga Ре мажор, інстр. О.Потоцької;
15. На дозвіллі. – Київ: Музична Україна, 1980, вип.6;
 - Корецький М. “Біля вогнища іскристого”;
 - Мясков К. “Світанок” з “Дитячої сюїти”, інстр. В. Старикова;
 - Бетховен Л. “Марш” з музики до п'єси “Афінські руїни”, інструм. Г. Лебединського;
- Й. Гайдн. Дитяча симфонія, ч. 3, інстр. В.Лапченка;
16. Пшеничний Д. Популярні п'єси для оркестру народних інструментів. – Київ: Музична Україна, 1982.
17. П'єси для оркестру народних інструментів. Упорядник Д. Дразниця. – Київ: Музична Україна, 1983.
18. П'єси для оркестру народних інструментів, упорядник М. Лисенко. – Київ: Музична Україна, 1972.
19. П'єси для оркестру народних інструментів, упорядник В. Кармішев. – Київ: Музична Україна, 1973.
20. П'єси для оркестру народних інструментів. Упорядник А. Онуфрієнко. – Київ: Музична Україна, 1974.
21. П'єси для оркестру народних інструментів, упорядник А. Онуфрієнко. – Київ: Музична Україна, 1976.
22. П'єси для оркестру народних інструментів. – Київ: Музична Україна, 1975.
 - Стеценко К. “Вечірня пісня”, інстр. І. Савіних;
 - Подгорний В. “Перепілонька”, інстр. І. Савіних;
 - Мантулев С. Карпатський етюд;
 - Щедрін Р. “Гумореска”, інстр. І. Савіних.
23. П'єси для оркестру народних інструментів. – Київ: Музична Україна, 1984.
 - Кирейко В. “В парку вічної слави”;
 - Яковчук О. “Веснянки”;
 - Шумейко В. “Коломийки”;
 - Гуцал В. “Танцювальні награвання”.
24. П'єси українських радянських композиторів для оркестру народних Інструментів. Упорядкування та оркестровка А. Пономаренка. – Київ: Мистецтво, 1966.
 - Скорик. “Варіації на народні теми”;
 - Гомоляка В. “Гагілка”;
 - Онуфрієнко В. “Хороводи”;
 - Бокадоров Д. “Фантазія” на тему білоруської народної пісні “Перепілонька”.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Архімович Л., Каришева Т., Шреєр-Ткаченко О.* Нариси з історії української музики, ч. 1. – К.: Мистецтво, 1964. – С. 134.
2. *Гуменюк А.* Українські народні музичні інструменти. – К., Музична Україна, 1961.
3. *Гуцал В. Е.* Грає оркестр українських народних інструментів / Методичні поради керівникам самодіяльних колективів. – К.: Мистецтво, 1978.
4. *Пшеничний Д. Х.* Інструментовка для оркестру народних інструментів. – К.: Музична Україна, 1985.
5. *Комаренко В.* Робота з самодіяльним оркестром народних інструментів. – К.: Мистецтво, 1955.
6. *Комаренко В.* Український оркестр народних Інструментів. – К.: Мистецтво, 1960.
7. *Липченко С. В.* Методика початкового навчання гри в оркестрі народних інструментів. – К.: Муз. Україна, 1985.
8. *Лисенко М. В.* Народні музичні інструменти на Україні. – К., 1955.
9. *Незовибатько О.* Ознайомлення з народними музичними інструментами та організація інструментальних ансамблів. – К.: Мистецтво, 1966.
10. *Пшеничний Д. Х.* Аранжування для народних інструментів. – К.: Музична Україна, 1980.
11. *Ходкевич Г.* Музичні інструменти українського народу. – Харків: Держвидав., 1930.
12. *Яворницький Д. І.* Історія запорізьких козаків. У 3-х т. Т. I, С. 177–180.